

חדר שיש בו שימושי גנאי

יוסי והל

מחלוקת ר' יהודה ור' כהנא.

"תני רב כהנא קמיה דרב יהודה. בית התבן ובית הבקר ובית העצים ובית האוצרות פטורים מן המזוזה מפני שהנשים נאותות בהם. ומאי נאותות - רוחצות.

אמר ליה רב יהודה: טעמא דרוחצות. הא סתמא חייבין?! והתניא רפת בקר פטורה מן המזוזה. אלא מאי נאותות? מתקשטות. והכי קתני: "אע"פ שנשים מתקשטות בהן - פטורין מן המזוזה."

א"ל ר' כהנא: ושהנשים מתקשטות בהן פטורין? והתניא: "רפת בקר פטורה מן המזוזה ושהנשים מתקשטות בה חייבת במזוזה!"

אלא מאי אית לך למימר, מתקשטות תנאי היא? לדידי נמי סתמא תנאי היא!

דתניא: "ביתך" - ביתך המיוחד לך פרט לבית התבן ולבית הבקר ולבית העצים ולבית האוצרות, שפטורין מן המזוזה, ויש מחייבין. באמת אמרו: בית הכסא ובית הבורסקי ובית המרחץ ובית הטבילה, ושהנשים נאותות בהם - פטורין מן המזוזה." ע"כ.

לפנינו מחלוקת בין ר' כהנא לר' יהודה בשאלה האם מקומות שאין בני אדם דרין בהם חייבין במזוזה, ומה דינם של מקומות שנעשים בהם שימושי גנאי - כגון מקומות שנשים רוחצות בהם (והוא הדין גם לגברים).

בית הבקר - "הוא מקום שעשוי לבקר, אבל אין מעמידין בו בהמות בקביעות."¹ כלומר זהו מבנה לכל דבר, שניתן להשתמש בו גם לצורך בהמות וגם לצורך בני אדם.²

1 תוס' ד"ה והתניא.

2 לא מדובר ברפת, כי פשיטא שרפת פטורה ממזוזה ככל מקום מטונף ובזוי.

רב כהנא הבין שבית מסוג זה יהיה פטור מן המזוזה במידה ונשים רוחצות בו, לפי הבנתו בברייתא שהמושג "נאותות" הוא רוחצות (רש"י - נאותות לשון הנאה).

ר' יהודה הבין מדברי ר' כהנא שהסיבה לפטור את בית הבקר ממזוזה היא אך ורק מפני שנשים רוחצות בו, אבל בסתמא, כלומר אילו הנשים לא היו רוחצות בו - היה בית הבקר חייב במזוזה. על כך הקשה ר' יהודה, והרי ראינו ברייתא מפורשת שאומרת שרפת הבקר פטורה ממזוזה (והבין ר' יהודה שמדובר ברפת סתם, ללא שימושי גנאי)?

על כן פירש ר' יהודה את הברייתא בצורה אחרת, ולדעתו סתם בית הבקר פטור ממזוזה ומוסיף ר' יהודה שאפילו אם מתקשטות (כלומר מתאפרות וכדו'), פטור ממזוזה, וזאת על פי הבנתו שנאותות הוא מלשון נוי. ופירוש הברייתא הוא: בית הבקר... פטורין מן המזוזה. אע"פ שנשים נאותות בהן ומאי נאותות - מתקשטות. עפ"ז יוצא שלר' יהודה בית הבקר (בסתמא) - פטור, ואם מתקשטות - גם כן פטור³.

שואל ר' כהנא את ר' יהודה, והרי ראינו ברייתא מפורשת שאומרת שרפת בקר פטורה מן המזוזה, ואם נשים מתקשטות בהן - חייבת במזוזה⁴. אלא, אומר ר' כהנא שר' יהודה יכול לתרץ שיש מחלוקת תנאים במקרה שנשים מתקשטות, שיש מי שמחייב ויש מי שפטר. וא"כ גם ר' כהנא יכול לסבור שיש מח' תנאים לגבי השאלה מהו הדין בסתמא, האם חייבים או פטורים⁵.

מה הדין בבית הבקר שנשים מתקשטות בו, לפי ר' כהנא? (כי הרי רב כהנא התייחס אך ורק לבית הבקר שרוחצים בו שפטור משום שימושי גנאי של רחיצה) חייבים לומר שלר' כהנא חייב לכו"ע וזאת משני טעמים:
א. אם בסתמא שאין שימושי דירה, לר"כ חייב, כ"ש כשיש שימושי דירה מסויימים (כגון נשים מתקשטות) - חייב.

3 בהמשך הסוגיא מביאה הגמ' סתירה ישירה לדברי ר' יהודה, ומגיעה למסקנה שר' יהודה איתותב. רש"י מסביר ששיטתו של ר' יהודה לא נדחתה לגמרי, אלא רק הסברו בברייתא שכשנשים מתקשטות מח', אולם ההבנה שבסתמא פטור ושנאותות = מתקשטות עדיין נכונה.

4 הערה - למה ר"כ מקשה שרפת בקר פטורה בסתמא הרי לדעתו בסתמא חייבתי אלא שיש לדייק. רב כהנא מקשה על ר' יהודה מרפת בקר ולא בית הבקר, ורפת בקר פטורה בסתמא בגלל שהבהמות נמצאות שם כל הזמן (תוס' ד"ה והתניא מחלק בין רפת בקר לבית הבקר)

5 אין התניה בדברי רב כהנא שאם ר' יהודה אומר שיש מח' אז גם לר"כ יש מח' בסתמא אלא זו תוצאה. כלומר, ר' יהודה יכול לתרץ את שיטתו לפי רב כהנא, עפ"י מח' תנאים, וע"כ גם רב כהנא יכול לסבור שיש מח' תנאים בשאלה האם בסתמא חייבים במזוזה או לא.

מכרמי שומרון

ב. ר' כהנא עצמו מקשה לר' יהודה מרפת בקר, שפטורה בסתמא וחייבת כשנשים מתקשטות. אי"כ לר"כ במתקשטות - חייב.

סיכום ביניים

דעת ר' כהנא - בית הבקר **בסתמא** - יש מחלוקת תנאים, ור"כ סובר כדעת המחיבים.

כשנשים מתקשטות - חייב לכו"ע

כשנשים רוחצות - פטור לכו"ע.

דעת ר' יהודה - בית הבקר בסתמא - פטור לכו"ע

כשנשים מתקשטות - מחלוקת תנאים, ור' יהודה

אוחז בדעת הפוטרים.

כשנשים רוחצות - פטור לכו"ע.

פסק ההלכה במח' ר' יהודה ור' כהנא.

הרי"ף דף ו: בה"ק:

"ובית התבן ובית הבקר ובית העצים ובית שהנשים רוחצות

בהן פטורין מן המזוזה."

לכאורה משמע ע"פ הרי"ף שהבתים הללו פטורין מן המזוזה בסתם,

מכיון שמחשיבים את הבית שנשים רוחצות בו כבית בפ"ע. אולם הב"ח על אתר מתקן את הגירסא, ולדעתו כצ"ל:

"ובית התבן ובית הבקר ובית העצים ובית האוצרות - שהנשים

רוחצות בהן - פטורות מן המזוזה".

לפי התיקון של הב"ח, בתים אלה יהיו פטורין מן המזוזה אך ורק כאשר

נשים רוחצות בהן, וא"כ, ע"פ שיטת הב"ח - הרי"ף סובר כר' כהנא.⁶

רמב"ם פ"ו מהל' מזוזה הל"ז:

"בית התבן ובית הבקר ובית העצים ובית האוצרות פטורין מן

המזוזה שנאמר "ביתך", ביתך המיוחד לך פרט לאלו וכיוצא

בהן. לפיכך, רפת הבקר שהנשים יושבות בה ומתקשטות בה,

חייבות במזוזה, שהרי יש בה יחוד לדירת אדם."

6 גירסה זו נמצאת גם בהגהות והערות על הב"י סימן רפ"ו אות ב'. אולם הכס"מ והמרדכי לא תיקנו את הגירסה, ובכ"ז הבינו כמו הב"ח.

שימושי גנאי

מדברי הרמב"ם לעיל לא ניתן להסיק מה דעתו במח' ר' יהודה ור"כ, כי מצד אחד הוא פוסק שבית הבקר פטור מן המזוזה בסתם - אליבא דר' יהודה, אולם במקביל פוסק שאם נשים מתקשטות בהן - חייבין במזוזה - וזו דעת ר' כהנא.

מסביר הכס"מ, שהרמב"ם פסק לפי ר' יהודה בפירוש הברייתא, (נאותות = מתקשטות ולא רוחצות) שבסתמא פטורין, אולם לגבי השאלה מה הדין כשנשים מתקשטות, פסק כדעת המחמירים במח' התנאים שהביא ר' יהודה, שכאשר מתקשטות - חייבים. ודין זה שכשמתקשטות חייבין - נכון לכו"ע (אליבא דר"כ), וא"כ יש לנו דעה אחת במח' התנאים לפי ר' יהודה ומקרה שלכו"ע חייב לר"כ, לכן נפסק דין זה להלכה.⁷

רא"ש סימן ט"ו:

"ובית התבן ובית הבקר ובית העצים והאוצרות שהנשים רוחצות בהן, פטורין מן המזוזה. הא סתמא חייבין".
משמע (בפירוש) שפסק אליבא דשיטת ר' כהנא שבסתמא חייבין, ואם רוחצות פטור.

טור סימן רפ"ו אות ב':

"ובית התבן ובית העצים ובית הבקר סתמא חייבין, אא"כ הנשים רוחצות בהן (שאז הם פטורים)".
מדבריו משמע שגם הוא סובר כדעת ר' כהנא, וכמו שפסק אביו הרא"ש.

פסק השו"ע רפ"ו סע' ב':

"בית התבן ובית העצים ובית הבקר **חייבים**. ואם הנשים רוחצות בהן, כיון שעומדות שם ערומות, אין כבוד שמים להיות שם מזוזה."
הרי ששו"ע פסק כר' כהנא.

מדוע מקום שנשים רוחצות בו פטור ממזוזה?
לשאלה זו שתי תשובות:

7 הכס"מ מוסיף שהבנתו של ר' יהודה בברייתא התקבלה מכיון שר' כהנא היה תלמידו ואין זה כבוד להיות הלכה כתלמיד, בפני הרב.

מכרמי שומרון

א. רש"י - "לפי שעומדות שם ערומות, אין כבוד שמים להיות שם מזוזה". כלומר, החדר עצמו חייב במזוזה, אלא שהשימושים שנעשים בחדר, פוטרים אותו ממזוזה.

ב. נמו"י בה"ק דף מ: ברי"ף - "שהנשים רוחצות וכו' - שאינם נעשים לכבוד". כלומר לפי הנמו"י הסיבה לפטור בית שהנשים רוחצות בו היא כי זה הוא חדר שפטור ממזוזה, הואיל והוא נבנה לצורך גנאי (כמה בית הכסא). הנ"מ בין דעת רש"י לנמו"י היא האם יש תקנה לחדר כזה (כגון ע"י כיסוי המזוזה), או לא. לפי רש"י - כיסוי יועיל, מכיון שהשימושים בחדר מפריעים לכבוד שמים, וכשהמזוזה מכוסה, אין בעיה ששם שמיים יהיה בחדר. ולפי הנמו"י - הכיסוי לא יועיל מכיוון שהחדר עצמו פטור ממזוזה כמו בית הכסא.

מדוע שבית הבקר ובית העצים ובית האוצרות וכד' יהיו חייבים במזוזה

בסתם?

הדרישה בסימן רפ"ו אות ב', והב"ח באות ב' כתבו:

"והנה כלל הדברים הוא דהיכא דאיכא קדושה או היכא דאיכא מקום הטינופת, אז בעינן בית דירה ממש, שידור בו תמיד (כדי לחייב במזוזה). אבל היכא דליכא חד מהנך (קדושה או טינוף), כגון בית המתבן וכו', וכל הני דלעיל, אפילו אינם דרים שם ממש, כיון דיוצאים ונכנסים בם, חשיב בית דירה".

כלומר, השימוש המועט של כניסה ויציאה לבית, דרך בית המתבן וכו', הופך את המקום לבית דירה שחייב במזוזה.⁸

עד עתה עסקנו בחדר ששימושי הגנאי שנעשים בו, הם רחיצה וכד'. אולם מה קורה בחדר שיש בו טינוף ולכלוך, כגון חדר שיש בו חיתולים מלוכלכים וכד'?

כותב הטור סימן רפ"ו סע' ה' - "אבל כל מקום שהוא לדירה, חייב, אע"פ שהוא במקום הטנופת. וטוב לכסותה כדי שלא תהא נראית."

וכן כתב בשו"ע רפ"ו סע' ה' - "במקום שיש טינוף כגון שהתינוקות מצויים שם, טוב לכסות המזוזה. ובמקום טהרה טוב להיות נראית."

ז"א בחדרים שיש בהם טינוף בגלל תינוקות, פסק השו"ע שמועיל כיסוי, ולכן טוב לכסות את המזוזה בחדר כזה.⁹

8 אמנם צריך לדון אם צריך לברך על מזוזה זו או לא.

אמנם על דין זה כתב היד הקטנה¹⁰:

"כל זה מיירי כשיזדמן לפעמים **במקרה** איזה דבר מטונף, והוא מוכרח להיות נגד המזוזה, דהיינו שא"א בענין אחר, אז דינו לכסות. אבל חלילה לעשות בקביעות שום דבר בזיון נגד המזוזה, ולסמוך על הכיסוי, כגון לכבס לפני תמיד טינופת של בגדי קטנים או לקבוע שיעמד לפני כל ששופכין בה כל המי שופכין... ועל זה נאמר כי דבר ה' בזה".

ויש לעיין במה שאמרנו עד כאן.

מצד אחד, נפסק בשי"ע בהל"ב שמקום שנשים רוחצות בו פטור לגמרי ממזוזה, בגלל שישנם שימושי גנאי שפוטרים את החדר ממזוזה. ומאידך, נפסק בהל"ה שמקום דירה, אע"פ שיש בו טינוף, **חייב** במזוזה, אלא שצריך לכסותה. מדוע במקום שנשים רוחצות - אין פתרון לקביעת המזוזה בכיסויה, והחדר פטור לגמרי, ואילו בבית דירה שיש בו טינוף מועיל כיסוי? על כך ישנן מספר תשובות.

א. הט"ז באות ה', בהסבירו את דין כיסוי המזוזה, מצטט גמ' בברכות כה: שאומרת: "אמר רבא: צואה בעששית, מותר לקרות ק"ש כנגדה. ערוה בעששית אסור לקרוא ק"ש כנגדה". ומסביר רבא את ההבדל - צואה - "בכיסוי תליא מילתא והא מתכסיא (בכיסוי תלוי הדבר והרי הוא מכוסה); ערוה - 'ולא יראה **בך** ערות דברי' אמר רחמנא והא קמתחזיא" (נראית). כלומר ההבדל בין צואה לערוה הוא האם מותר לראותם בזמן ק"ש או לא (הט"ז מבין שדין מזוזה כדין ק"ש).

אולם חילוק זה אינו עונה עדיין על השאלה, כי לפי דברי הט"ז יוצא שכאשר הערוה מכוסה בכלי אטום (לא שקוף), מותר לקרות כנגדה ק"ש. וא"כ הדרא קושיה לדוכתא, מדוע בהל"ב לא כתוב שניתן לכסות את המזוזה, ואילו בהל"ה כתוב שהחדר חייב במזוזה אלא שיש לכסותה.

9 מקור הדין הזה הוא בכלבו כפי שמובא בב"י. ולפי"ז, כשם שטוב לכסות את המזוזה במקום טינוף, כך טוב לגלות את המזוזה במקום טהור. אולם הט"ז באות ה', מסייג את ההמלצה הזאת, ולדעתו אין להשאיר מזוזה ללא כיסוי כלל, מכיוון שיש בזיון למזוזה בשפשוף שם שדי, בכל פעם שממששים בה. על כן רצוי לכסותה לפחות בכלי זכוכית.

10 מובא בפתי"ש אות ז'.

מכרמי שומרון

ב. הב"י בסימן רפ"ו אות ב(ג) מדייק בלשון הטור - בהל"ב מדובר על **בית התבן ובית העצים ובית האוצרות** וכו', שפטורים מן המזוזה, כשנשים רוחצות בהם. אולם בבית דירה **ממש**, גם אם יהיו שימושי גנאי כגון טינוף תינוקות, יועיל כיסוי למזוזה.

כלומר הב"י מחלק בין בית דירה לבין בית שאינו עשוי לדירה ועפ"ז נקבע, אם יש פתרון לחדר כזה ע"י כיסוי, או לא.

מה טעם החילוק בין בית דירה לבין בית אוצרות וכד' שאינו בית דירה? אומר הגר"א - כדי לפטור בית ממזוזה, הבית צריך להיות מיועד לשימוש גנאי (כמו שירותים). וכל עוד הבית לא מיועד לכך, הוא חייב במזוזה, אע"פ שיש בו שימושי גנאי, מפני שאין בכוחם של שימושי הגנאי לדחות את שימושי הדירה (כלומר שימושי הדירה משמעותיים הרבה יותר משימושי הגנאי). אולם במקום שמלכתחילה יש שימושי דירה קלושים, כגון בית האוצרות (=מחסן) וכד', אם יהיו שימושי גנאי, הם יהיו משמעותיים יותר משימושי הדירה, ויפטרו בכך את הבית ממזוזה.

הגר"א מדייק זאת מלשון הגמ' ביומא יא:

"יכול שאני מרבה אף בית הכסא ובית הבורסקי ובית המרחץ
ובית הטבילה? ת"ל "בית" ("על מזוזות **ביתך**"). מה בית =
העשוי לכבוד, אף כל **העשוי לכבוד**. יצאו אלו שאינם **עשויים
לכבוד**."

בתים אלו אינם עשויים לכבוד. אולם אינם עשויים לגנאי ולכן, ע"פ מח' ר' כהנא ור' יהודה בתים אלו חייבים בסתם. אולם אם יהיה בהם שימוש כלשהו של גנאי - הוא יפטור את הבית הזה ממזוזה. לעומת זאת, בבית דירה רגיל, אין חילוק כזה ואפילו אם יהיו שימושי גנאי הם לא יפטרו ממזוזה.¹¹

ג. חילוק מסברא - מהו הגורם לגנאי

הל"ב עוסקת במקום שיש בו טינוף בגלל שתינוקות מצויים שם, ומקום זה חייב במזוזה, מכיוון שהגנאי הוא **תוצאה** מהמצאותם של תינוקות בחדר

11 לשיטת הב"י קשה מפסיקת המרדכי, כי מצד אחד כתב המרדכי (והביאו ב"י) שחדר שיש בו טינוף חייב ע"י כיסוי, ומאידך, פסק שבית שנשים רוחצות בו פטור ממזוזה, והוא אינו מחלק בין בית דירה לבית האוצרות כמו הב"י, משמע שאינו סובר כך. ע"כ יש להסביר את החילוק בין שתי ההלכות ע"פ תירוץ ג' - מסברא.

שימושי גנאי

(ובכל מקום שיהיו בו תינוקות יהיה טינוף), לכן במקום כזה חובה לקבוע מזוזה, והכיסוי בה מועיל (כי הוא כנגד הצואה ולא כנגד הילדים).
הל"ה - עוסקת במקום שרוחצים בו, ורחיצה, מצד עצמה, פוגעת בחיוב החדר, ולכן בחדר כזה כיסוי לא יועיל כי החדר עצמו פסול.
על פי חילוק זה, אם יהיה בחדר שימוש שהוא עצמו הגנאי - החדר יהיה פטור ממזוזה, גם אם לא מדובר במקום שנשים רוחצות, כגון חדר שמאכסנים בו בקביעות חיתולים מלוכלכים וכד'.¹²

לסיכום

הל"ב - מקום שאין בו שימושי דירה גמורים, כגון מחסן וכד' - חייב במזוזה, אא"כ רוחצים בו ואז החדר נפטר לגמרי ממזוזה, ולא מועיל כיסוי. וכמו כן מרפסת ומחסן וכד' שמאכסנים בהם חיתולים מלוכלכים - נחשבת כבית אוצרות, שנעשה בו שימוש גנאי - והוא נפטר ג"כ ממזוזה.
הל"ה - בית דירה שיש בו טינוף - תמיד חייב במזוזה, אלא שחייבים לכסותה. אם שימוש הגנאי הוא קבוע, כך שהחדר נהיה מיועד לגנאי, לא יועיל כיסוי כמה בבית הכסא.

וראינו שתי סיבות לחלק בין שתי ההלכות.

הב"י - יש הבדל בין שימוש גנאי שנעשה **בבית דירה** (והוא אינו פוטר ממזוזה) ויש שימוש גנאי שנעשה במקום **כגון מחסן** (והוא פוטר ממזוזה), ואין הבדל בין גנאי של טינוף לגנאי של ערוה (כלומר ההבדל הוא **בבית** בו נעשה הגנאי).

מסברא - יש הבדל בין שימוש שהוא עצמו גנאי - והוא פוטר ממזוזה - רחיצה, לבין גנאי שהוא תוצאה עקיפה משימוש אחר - טינוף ילדים - ואין הבדל בין בית דירה למחסן וכד' (כלומר ההבדל הוא **בשימוש** שנעשה במקום).

¹² זהו מעין מה שאמר היד הקטנה שאסור להשתמש שימוש גנאי לפני המזוזה, אלא שכאן לא נאמר שאסור לעשות שימושי גנאי לפני המזוזה כמו שאמר היד הקטנה, אלא רק שחדר שיש בו שימושי גנאי קבועים, פטור ממזוזה.

חדר שאיש ואשתו ישנים

בעניין חדר שאיש ואשתו ישנים כתב הכלבו בשם המהר"ם:
"חדר או עליה שאיש ואשתו ישנים בה, פטור ממזוזה, ומביא
ראיה מפ"ק דיומא יא. דאמר באמת אמרו, בית הכסא, ובית
המרחץ, ובית הבורסקי פטורין מן המזוזה מפני שהנשים
נאותות בהם, **כל שכן** חדר שאיש ואשתו ישנים בה", עכ"ל.
מדבריו ניתן להבין, שחדר שאיש ואשתו ישנים בו פטור ממזוזה, וזאת
ע"פ הבנתו בברייתא שדין חדר שאיש ואשתו ישנים בו, חמור יותר מדין חדר
שנשים רוחצות. ואם חדר שרוחצים בו פטור ממזוזה כ"ש חדר שאיש ואשתו
ישנים בו, פטור ממזוזה.
הב"י אינו מקבל את הנחת היסוד של מהר"ם שחדר שאיש ואשתו ישנים
בו חמור יותר מדין חדר שרוחצים בו. לדעתו, חדר שרוחצים בו חמור יותר
מכיוון שבחדר זה, הערוה מגולה, ומכיוון שכך, חדר זה חייב במזוזה.
נראה שב"י חולק על הכלבו בשתי נקודות:
ראשית, האם חדר שאיש ואשתו ישנים חייב, ושנית האם חדר שאיש
ואשתו ישנים חמור מדין חדר שרוחצים בו.
לענין מחלוקת זו, עומד הב"י לצד הכלבו, ומביא ראיה לדעתו מהגמ'
במס' ברכות דף כה:
"דתניא: בית שיש בו ס"ת או תפילין אסור לשמש בו את המטה עד
שיוציאם או שיניחם **כלי בתוך כלי**..." (הב"י מבין שאין הבדל בין ס"ת
ותפילין למזוזה).
"א"ר יהושע בן לוי - ס"ת צריך לעשות לו מחיצה עשרה" (רש"י - ואם
לאו לא ישמש). ומסיקה הגמ' שמחיצה מועילה רק שאין חדר אחר שאליו
אפשר להוציא את הס"ת.
אומר הב"י שתנאי זה (שמחיצה מועילה רק כשאין חדר אחר) קיים רק
בחדר שאיש ואשתו ישנים, אולם בחדר שרוחצים בו, מחיצה תמיד מועילה.
הרי שלדעתו ע"פ הגמ' רחיצה קלה מתשמיש.
גם הדברי חמודות על הרא"ש מוכיח שרחיצה קלה מתשמיש מכך שבגמ'
הנ"ל לא מוזכרת כלל המזוזה, אלא רק ס"ת ותפילין, כלומר כל הדין של
כיסוי ע"י כלי בתוך כלי, מועיל רק בס"ת ותפילין מכיוון שכשיש כיסוי של

כלי בתוך כלי, נחשב הדבר כאילו הם אינם נמצאים בחדר, ודבר זה לא אפשרי במזווה, כי אם היא נחשבת כנעדרת, לשם מה קובעים אותה?¹³ הרמ"א בד"מ רפ"ו אות ג' מעלה אפשרות נוספת לפתרון הבעיה בחדר שאיש ואשתו ישנים, והוא, לקבוע את המזווה במשקוף, מאחורי מקום סגירת הדלת, ובכך לכו"ע החדר יהיה חייב במזווה, כי מצד אחד המזווה נמצאת בכניסה לחדר, אולם מצד שני, הדלת מפסיקה בין המזווה לחדר. ועל כן יש להקפיד תמיד על סגירת הדלת כדי לא לגרום לבזיון המזווה.

לסיכום, ישנן מספר אפשרויות לקבוע מזווה בחדר שאיש ואשתו ישנים:
א. ע"פ הדברי חמודות אות מ"ו - לקבוע את המזווה אחורי הדלת. אולם כבר נפסק שאחורי הדלת כשר רק בשעת הדחק ובמקרה דן אין זה שעת הדחק.

ב. במקום שבו ציר הדלת סובב בתוך החדר שאיש ואשתו ישנים, ניתן לקבוע את המזווה בפתח, ולכו"ע יהיה כשר (רמ"א סי' רפ"ו הל"ב).

ג. במקום שאין ציר הדלת סובב בחדר - יניח המזווה בכלי בתוך כלי¹⁴. לענין הנחת המזווה בכלי בתוך כלי - נפסק שחובה שכלי אחד לפחות מתוך השניים לא יהיה כליין.

וכתב המג"א שלא צריך דווקא כלי, אלא שני כיוויים גם כן נחשבים ככלי בתוך כלי. וכיסוי מועיל אפילו אם הכיסוי הראשון שקוף. על כן נראה, שכאשר אין ציר הדלת סובב בתוך החדר, שחייבים לכסות את המזווה בכיסוי נוסף שאינו כלי המיוחד למזווה, ובכך לפתור את בעיית כלי בתוך כלי.

והחכמת אדם כתב שאם כשקבע המזווה כיוון שכיסוי אחד לא יחשב כלי המיועד למזווה, אלא כלי שנועד לכסות את המזווה ככלי אחד, הרי זה נחשב כלי וא"צ כלי נוסף לכסותה.

לגבי בית מזווה העשוי בקליעה (מכסף וכד'), נפסק שלכתחילה אין לסמוך עליו ככלי אחד, אולם בדיעבד כשר.¹⁵

13 יש לעיין האם באמת כלי בתוך כלי - כמאן דליתיה או לא, מכיוון שלמעשה נפסק בשו"ע בסימן מ' שבית שיש בו תפילין אסור לשמש בו ומסיקים הבאה"ט והמ"ב שכן הדין גם במזווה משמע שהמזווה לא נחשבת כמאן דליתיה, וצ"ע.

14 (ע"פ שו"ע ר"מ הל' ו' וע"פ הבנת מ"ב אות כ"ז ובה"ט סימן מ' אות ג')

15 ע"פ משנ"ב ר"מ אות כז בשם המג"א.